

kolostor elhelyezkedését: feltártuk a keleti és nyugati kerengők egy-egy párhuzamosan futó falszakaszait, a barokk kápolna mellett padlóburkoló téglával borított helyiséget tártunk fel és két építési periódust mutató falszakaszokat különböztettünk meg. A kerengők által közrezárt szakaszban öt, szabályos rendbe temetett sírt találtunk, és későbbi korszakból származó további négy sírt tártunk fel a kolostor más-más helyiségeiben. Az ásatás során a barokk magtárban is kutatóárkokat nyitottunk: a káptalantermet sikerült lokalizálni.

Az ásatás leletanyaga többségében késő középkori kerámia- és kályhacsempe-töredék, kis számú fém- és üveglelettel. A további kutatásoknak kell tisztázni a kolostor északi és nyugati részének alaprajzát.

VÁNDOR LÁSZLÓ

181. Vác, Piac utca (MRT 9. k. 31/3q lh.)

(Pest megye) *Kk; Kú*

A régészeti kutatás helyszíne a 3210/4 hrsz. telek volt, a Lyra Könyvesház építése számára kijelölve. A középkori német városnak a városfalhoz közeli területe ez. Az építkezést megelőző leletmentés során feltártunk 11 közép-, illetve török kori, két újkori gödröt, dokumentáltunk egy középkori falszakaszt. A legjelentősebb objektum egy nagyméretű, nagy mélységű török kori hulladékgödör, rengeteg kerámia töredékkel, közöttük egy szép török mázas, karcolt mintájú tál, egy füles mázas fazék. A sajátosan váci, fabéléses gödör anyagában volt még sok állatcsont, gyümölcs (szőlő) magvak, tojáshéj. 9 gödör egy sajátos rendszert képezett: két sorban helyezkedtek el, tulajdonképpen kerítés(?) cölöpöknek ásott gödrök lehettek. Természetesen a rendszert, a rendeltetést a feltárható terület korlátozott volta miatt véglegesen tisztázni nem lehetett. Az említett középkori fal a telken lévő újkori pince szétbontásakor tűnt elő: kiderült, hogy a szomszédos ház (Káptalan u. 8.) fala középkori falra épült rá. A középkori város topográfiájának megrajzolásához újabb adatok születtek. A Káptalan utcában (párhuzamos az egykori és mai főutcával) még kőház(ak) állottak, innen kelet, a városfal felé már inkább e házak kertjei húzódtak.

Az ásatás költségeit a Művelődési Minisztérium támogatásából fedezték.

TETTAMANTI SAROLTA

182. Vác, Szék-hegy (MRT 9. k., 31/42. lh.)

(Pest megye) *R*

1998. szeptember–októberében tanyagazdaság építését megelőző leletmentés során mintegy 180 m² nagyságú területet vizsgáltunk át. A telek a 31/42. sz. lelőhely DNy-i szélén helyezkedik el. Egyetlen hulladékgödör

került elő, a gödörben a bolerázi csoport cserepei, orsógombok, állatcsontok voltak.

KŐVÁRI KLÁRA

183. Vác, Vár (MRT 9. k. 31/1. lh.)

(Pest megye) *Á; Kk; Kú*

1998-ban a Polgármesteri Hivatal megbízásából és pénzügyi fedezetével helyreállítást, és falkonzerválást megelőző kutatást, illetve a helyreállítást kísérő régészeti művezetést végeztünk a Vár területén. A dunai oldalon a korábbi években feltárt és helyreállított ágyúterasz déli fala mellett előkerült egy nyugat felé húzódó falcsonk. Ugyanekkor a mostani kutatások során vált az is világossá, hogy a várfal déli szakasza és az ágyúterasz nyugat felé tartó fala nem egyszerre épült meg. A falcsonk előkerülése és e tény kapcsán az a feltevezésünk, hogy itt egy korábbi bejárattal és annak védműveivel kell számolnunk. Ennek felderítésére most nem nyílt lehetőség.

Megvizsgáltuk azonban a déli várfalszakasz előtti dombblejtőt. Kiderült, hogy az 1680. évi hadmérnöki felmérés e ponton a valóságot tükrözi. Az északi oldallal ellentétben itt a dombblejtőt csak egy cölöpsorral megtámasztott „sánccá” alakították át a török korban. A cölöpsor egy szakaszon kettős volt. Érdekesség egy kőlépcső előkerülése, a lépcső a cölöpsor előtti lejtőn vezet fölfelé. A lépcsőt kísérő leletek nem zárják ki, hogy egykorú a cölöpös rendszerrel.

Két további helyszínen folyt a kutatás.

A ferences kolostor déli sarka táján egy 1998-ban feltárt, kelet felé húzódó falat követtünk tovább, s itt egy, valószínűleg szintén török kori védmű kapuját találtuk meg. Ebben a térségben feltártunk 11 késő középkori, melléklet nélküli, koporsós temetkezést, amelyek a székesegyház körüli temető részei lehettek. Itt a legjelentősebb egy kora Árpád-kori gödör a betöltése miatt: 12. századi szalagfonatos faragású és feliratos keresztelőmedence(?) töredékek, oszlopfő-, homokkő- és vörös mészkő oszlopdarabok, láda-, ajtó-, bútor- és szekérvasalások, bronz körmeneti kereszt darabjai, egyéb Árpád-kori leletek, pl.: sarkantyú, mint összehordott „szemét” került itt elő.

Megvizsgáltuk az 1979–1980-ban és 1985-ben előkerült falmaradványok tájékát is. Az volt a feladat, hogy megállapítsuk, a püspöki templom, vagy kápolnáinak részei-e ezek. Az 1985-ben feltárt falrészletről, amelybe festett, gótikus bordatöredékek voltak beépítve, kiderült, hogy egy – nem túl szépen megmunkált – kváderekkel burkolt, több mint 3 m vastag, délkelet felé tartó fal. Az 1979-ben feltárt, keleti irányban húzódó falban – Kozák Károly és Kárpáti János munkája – annak idején a püspöki székesegyház maradványát sejtették az ásatók. Ezt a falat most sokkal részleteseb-

ben tudtuk megvizsgálni, gyatra építési összetétele alapján nem tudjuk középkori – csak esetleg török kori – fallal azonosítani.

TETTAMANTI SAROLTA

184. Vámospércs, Villongó

(Hajdú-Bihar megye) *Sza; Kk*

1998. február 26-án egy nyírábrányi lakos Vámospércs K-i határában levő Villongónak nevezett területen – a helyi lakosok Harcsalinak is nevezik ezt a részt – a 4/9 B. sz. csatorna Ny-i oldalán lévő torma földön, bakhátolás (tallózás) közben egy emberi koponyát talált.

A koponya lelőhelyét ugyan nem sikerült pontosan azonosítani, viszont a mélyen szántott torma föld átvizsgálása során kiderült, hogy egy igen intenzív, a szántás miatt erőteljesen pusztuló császárkori település (3. század) található a területen. A település egy kevert, sárgás-vöröses (réti, öntés) talajú, alacsonyabb dombháton fekszik.

Több kiló cserepet, követ, állat- és embercsontot – és egy vastárgy töredékét – sikerült a lelőhelyen összegyűjteni. Az összegyűjtött cserepek zöme szarmata kerámia (97%), mellette késő középkori mázas és mázatlan kerámia töredékei is begyűjtésre kerültek.

Az antropológiai anyag Dr. Istánovits Eszter állítása szerint nem a császárkori népesség hagyatéka (a koponyacsont fala vékony, míg a szarmaták koponyái igen vastag falúak voltak), ezért talán középkori temetkezések csontanyagáról lehet szó.

DANI JÁNOS

185. Városlőd, Újmajor

(Veszprém megye) *U*

A lengyeli kultúra telepét, amely egyike a szentgáli Tűzköves-hegy körüli településgyűrűnek, 1989 óta ismerjük. A lelőhely a Hajnal Kft. (volt állami gazdaság) újmajori telephelyétől Ny-ÉNy-i irányban található egy domb oldalában. A dombot nyugatról ma is élő patak határolja. A szántás alig érintette a kultúrréteget, az igen kemény talajban érintetlenül találtunk egy gödörbetöltést és omladékot. Egy házomladék részletét és egy ÉNy-DK-i irányú cölöplyuksort találtunk, valamint egy hatalmas gödörrendszer részletét. A kis feltárt terület (össz. kb. 60 m²) igen gazdag leletanyagot adott: nagy mennyiségű cserepet, tűzkőeszközöket (a korábbi feltárásokhoz viszonyítva sok az eszköz), köztük volhyniai kovát is, valamint kis zöld csiszolt balta töredékeit.

Munkatárs: T. Biró Katalin.

REGENYE JUDIT

186. Vecsés 56. lh.

A részletes jelentést lásd a 77–85. oldalon.

(Pest megye) *B; Sza*

DINNYÉS ISTVÁN

187. Veszprém, veszprémvölgyi apácakolostor (Veszprém megye) *Á; Kk*

1998-ban a pénzügyi keret csak szeptember 28-ai kezdést tett lehetővé a veszprémvölgyi apácakolostor területén. Ezért ott – egy vízelvezető árok kialakításakor kiképzett mintegy két méter hosszú és két méter mély ároktól eltekintve – tényleges régészeti kutatás nem történt. A területen a korábban feltárt és helyreállított romokra nőtt kiserdőt kiirtottuk, ezzel párhuzamosan a területen felhalmozott törmelékét és szemetet eltávolítottuk. A teljes rendelkezésre álló területet bekerítettük.

Az őszi esőzések beálltával a romokra védőréteg került.

JUAN CABELLO – FÜLÖP ANDRÁS –
KOPPÁNY ANDRÁS

188. Visegrád, Bene-telek

(Pest megye) *Kk*

A középkori város területén, a mai Visegrád központjában az 1997-es 12×8,5 méteres 14–15. századi kőházfeltárás folytatása, amelyet a kisajátított telek későbbiekben tervezett feltöltése és hasznosítása indokolt. Az objektum külső területének, a feltehetőleg járósínt, járdaként használt köves felület és az alatta levő rétegek kutatása a legújabb kori feltöltése (szemét, bánya meddő) miatt csak korlátozott mértékben folyhatott. Az előkerült leletanyag: kerámia, kályhacsempe töredék, állatcsont, vas eszközök, I. (Nagy) Lajos szerezcsenfejes dénára (1372–1382).

A feltehetően középkori iparosház és a korábban megkutatott csontfeldolgozó műhely között, néhány csont műhelyhulladék előkerülésétől eltekintve más, szorosabb összefüggést nem találtunk.

GRÓF PÉTER – GRÓH DÁNIEL

189. Visegrád, Fellegvár

(Pest megye) *V; Kk*

A központi támogatás elmaradás miatt nagyobb léptékű munkálatokra nem vállalkozhattunk. Csak arra nyílt lehetőségünk, hogy „önerőből” befejezzük a belsővár múlt évben elkezdett kutatását. Bozóki Lajos művészettörténész kollégával elvégeztük az öregtorony É-i falalapozásának vizsgálatát, illetve az ÉNy-i toronybelső feltárását. 1998. július 20–szeptember 25. között a következő munkálatokra került sor: az ÉK-i